Б-172

Заслужанаму дзеячу навукі — акадэміку Нікольскаму большэвіцкае прывітанне!

Пролетарыі ўсіх краін, злучайцеся!

За ленінскія кадры

Орган Парткома і Прафкома Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта

№ 3 — 29 мая 1935 г. — № 3

Жыццё і дзейнасць акадэміка Н. М. Нікольскага.

Сёння навуковыя ўстановы, ВНУ, і грамадскія арганізацыі праводзяць чэстваванне акадэміка Нікольскага ў сувязі з 35-гадовым юбілеем яго навукова-педагагічнай дзейнасці і наданнем яму Совнаркомам БССР звання заслужанага дзеяча навукі рэспублікі.

У 1900 годзе акадэмік Нікольскі скончыў гісторыка-філалагічны факультэт Маскоўскага Універсітэта і ў гэтым-жа годзе быў астаўлен пры універсітэце аспірантам. З гэтага часу і пачалася яго навуковая дзейнасць.

Да Окцябрскай рэволюцыі 1917 г. Нікалай Міхайлавіч працуе, галоўным чынам, у навуковых таварыствах—Маскоўскім Педагагічным таварыстве, Маскоўскім археалагічным таварыстве. у таварыстве імя Чупрова. У гэтых таварыствах тав. Нікольскі выступае з цэлым радам навуковых дакладаў па пытаннях гісторыі Ізраіля і гісторыі рэлігіі. Па гэтых-жа пытаннях Нікалай Міхайлавіч друкуе рад артыкулаў. Яго артыкулы аб рэлігіі, аб хрысціянстве, аб хрысце з'яўляюцца ў энцыклапедычным славары Граната (т. 36 і 45). Да рэволюцыі тав. Нікольскі супрацоўнічае з М. Н. Пакроўскім. У 4-х томніку гісторыі Пакроўскага друкуюцца раздзелы тав. Нікольскага аб рэлігіі і царкве ў Расіі. Разам з гэтай дзейнасцю акадэмік Нікольскі вядзе і выкладчыцкую работу, чытаючы курсы гісторыі ў сярэдніх школах. Трэба адзначыць, што ўжо да Окцябрскай рэволюцыі акадэмік Нікольскі сваімі работамі і сваёй навуковай і педагагічнай дзейнасцю аказвае рабочаму класу вялікую дапамогу ў яго рэволюцыйнай барацьбе. Па свайму светапогляду ён ад эканамічнага матэрыялізма пераходзіць к марксізму.

Трэба падкрэсліць, аднак, што толькі пасля Окцябрскай рэволюцыі, ва ўмовах Совецкай улады ва ўсёй сваёй шырыні і паўнаце разгортваецца навуковая і педагагічная дзейнасць акадэміка Нікольскага. Окцябрская рэволюцыя адкрыла шырачайшыя перспектывы ў справе сапраўднай навукі, пролетарскай навукі. Нікалай Міхайлавіч належыць да той групы старых вучоных, якія з першых-жа гадоў існавання Совецкай улады сталі работаць у інтарэсах пролетарыята.

Пасля Окцябра тав. Нікольскі на працягу 1918—21 гг. працуе ў Смаленскім універсітэце, а з 1921 г. і да сёнешняга дня знаходзіцца і працуе ў БССР, у Менску. У першыя гады пасля рэволюцыі ён не толькі чытае курсы ў вышэйшых школах, але і займае адміністрацыйна-кіруючыя пасады ў ВНУ, прымае актыўны ўдзел у арганізацыі першых вышэйшых школ. Да 1929 года яго дзейнасць з пераездам у Менск канцэнтрыруецца ў БДУ і педагагічным інстытуце. З 1929 г. тав. Нікольскі пераносіць цэнтр цяжару сваёй работы ў Акадэмію Навук. У 1931 годзе, пасля ачышчэння БелАН ад нацдэмаў і нацдэмаўскага

кіраўніцтва Нікалай Міхайлавіч збіраецца сапраўдным членам (акадэмікам) Беларускай Акадэміі Навук.

З адкрыццём гістарычнага факультэта БДУ акадэмік Нікольскі побач з работай у Акадэміі працуе і на факультэце, вядзе тут курс гісторыі старажытнага свету і рыхтуе аспірантуру па гэтаму прадмету.

За перыяд совецкай улады акадэмік Нікольскі напісаў і надрукаваў дзесяткі навуковых работ па пытаннях гісторыі рэлігіі, гісторыі рускай царквы, старажытнаму свету, этнаграфіі. У справе барацьбы з рэлігійным мракабессем, яўрэйскім, і беларускім нацыяналізмамі, у справе барацьбы за матэрыялістычны марксісцкі светапогляд яго работы маюць выключнае значэнне. Акадэміка Нікольскага, як вучонага, ведае не толькі ўвесь наш Совецкі Саюз, але яго ведаюць і ў капіталістычных краінах.

Надзвычай вялікай увагі заслугоўвае апошняя работа акадэміка Нікольскага па пытанню старажытнага свету і этнаграфічныя работы, у якіх выкрываюцца ўстаноўкі беларускіх нацдэмаў.

Будзем спадзявацца, што навуковая і педагагічная дзейнасць акадэміка Нікольскага яшчэ больш шырока будзе разгортвацца ў далейшым на карысць соцыялістычнага будаўніцтва.

У дзень 35-гадовага юбілея пажадаем Нікалаю Міхайлавічу доўга жыць і пладатворна работаць у інтарэсах дыктатуры пролетарыята і будаўніцтва соцыялізма.

Акадэмік В. К. Шчэрбакоў.

АКАДЭМІКУ Н. М. НІКОЛЬСКАМУ

Прывітанне ЦК КП(б)Б

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай Партыі (большэвікоў) Беларусі вітае Вас, заслужанага дзеяча навукі рэспублікі, з 35-ці годдзем Вашай навукова-даследчай і педагагічнай дзейнасці. Жадаем Вам далейшай пладатворнай работы на карысць дыктатуры пролетарыята і соцыялістычнага будаўніцтва, на карысць вялікай соцыялістычнай радзімы.

ЦККП(б)Б.

Прывітанне ЦВК БССР

Вітаю Вас з 35-ці годдзем Вашай навуковай, педагагічнай і грамадскай дзейнасці. Адзначаючы Вашу аддданасць справе соцыялістычнага будаўніцтва, Вашу прадукцыйную навуковую работу ў галіне гістарычнай навукі і падрыхтоўку большэвіцкіх гісторыкаў Совецкі Урад узнагародзіў Вас званнем заслужанага дзеяча навукі.

Жадаю Вам яшчэ доўгай плодатворнай работы на карысць працоўных нашай Совецкай краіны.

Старшыня ЦВК СССР і БССР
А. ЧЭРВЯКОЎ.

Прывітанне Соўнаркома БССР

Совет Народных Камісараў Беларускай ССР у дзень 35-ці гадовага юбілея Вашай навуковай і педагагічнай дзейнасці вітае Вас з высокай узнагародай—надання звання заслужанага дзеяча навукі.

Совет Народных Камісараў упэўнен, што Вы і ў далейшым з такой-жа энергіяй і настойлівасцю будзеце працаваць на карысць нашай соцыялістычнай радзімы і ў гэтай пладатворнай і творчай рабоце Совет Народных Камісараў жадае Вам сіл і здароўя.

Старшыня Совета Народных Камісараў
Беларускай ССР М. ГАЛАДЗЕД.

Прывітанне Наркомасветы БССР

Прыміце мае шчырыя віншаванні з прычыны прысваення Вам урадам БССР высокага звання заслужанага дзеяча навукі.

Гэтым актам урад БССР засведчыў як высока урад, як і ўся совецкая грамадскасць, ацэньвае Вашу шматгадовую і каштоўную навуковую і выкладчыцкую дзейнасць.

Звыш чатырнаццаці гадоў Вы працуеце ў БССР і Ваша імя непарыўна звязана з гісторыяй вышэйшай школы ў Совецкай Беларусі.

У Вас вучылася не адна сотня совецкіх студэнтаў, якія працуюць зараз у розных кутках Совецкага Саюза і з удзячнасцю ўспамінаюць Вашы лекцыі, якія заўсёды адзначаліся шырокай эрудыцыяй і глыбокім аналізам.

Наркомасветы і ўсё совецкае настаўніцтва высока ацэньвае і Вашу работу, як аўтара падручніка па гісторыі, выкананую Вамі па заданню нашай партыі для сярэдняй школы, па якому вучыцца падрастаючае пакаленне Совецкага Саюза.

Сёння нельга не ўспомніць таксама і Вашу прапагандысцкую работу пад кіраўніцтвам большэвікоў у 1905 годзе і Ваш удзел у стварэнні Міхаілам Нікалаевічам Пакроўскім першай марксісцкай гісторыі Расіі.

Моцна паціскаю Вашу руку і жадаю Вам яшчэ многа гадоў пладатворнай работы. Я ўпэўнен, што Вы пад кіраўніцтвам нашай партыі яшчэ многа карыснага зробіце ў галіне развіцця совецкай навукі і ў дапамозе масавай школе.

Народны Камісар Асветы БССР—Чэрнушэвіч

Прывітанне БДУ

Дарагі Нікалай Міхайлавіч!

Шчыра вітаю Вас з высокай узнагародай—надання Вам звання заслужанага дзеяча навукі. Вы з першых-жа момантаў сваёй навуковай дзейнасці выявілі сябе, як вучоны, для якога была дарага справа пролетарыята. Соцыялістычная Окцябрская рэволюцыя дала усе магчымасці для поўнага разгортвання навуковай работы. Ваша навуковая і педагагічная дзейнасць знаёмы кожнаму студэнту, кожнаму вучню сярэдняй школы Совецкага Саюза.

Вы з'яўляецеся старэйшым і адным з першых навуковых работнікаў БДУ, які паклаў шмат ведаў, энергіі і сіл на работу па арганізацыі універсітэта ў якасці дэкана першага педагагічнага факультэта. З адкрыццем гістарычнага факультэта БДУ у 1934 годзе Вы прышлі на дапамогу новаму факультэту, як прафесар аднаго з асноўных курсаў. Ваша работа на гістфаку мае грамаднае значэнне ў падрыхтоўцы большэвіцкіх гісторыкаў.

Жадаю Вам, паважаны Нікалай Міхайлавіч, доўгай работы на карысць нашай роднай соцыялістычнай радзімы.

Рэктар БДУ—А. Дзьякоў

РАДАСНЫ ДЗЕНЬ

Гэты дзень глыбокім следам урэзауся нам у сэрца. Мы будзем доўга ўспамінаць тую мінуту, калі ў нашых апладысментах горача гучэла:

— Нікалай Міхайлавіч! Вітаем Вас са слаўным юбілеем, са званнем заслужанага дзеяча навукі рэспублікі!

Нам хацелася яшчэ і яшчэ з цёплынёй юнацкага сэрца паўтараць: „Нікалай Міхайлавіч! Жадаем Вам доўгіх год жыцця і работы!.. Выказваем Вам самую шчырую падзяку за любоў, за дапамогу, за вялікую ўвагу да нас“.

І ў гэты ўрачысты момант, мімаволі зноў і зноў успамінаецца выключная ўвага, якую ўдзяляе нам сёнешні заслужаны дзеяч навукі рэспублікі. Кожны з нас крэпка запамятаў той вечар, той час, калі Нікалай Міхайлавіч прымаў самы актыўны ўдзел, даваў нам указанні, настаўленні, як лепш работаць над матэрыялам, над канспектамі, як крытычна работаць над кнігай, над крыніцамі.

— Сярод вас,—з цёплай усмешкай гаворыць Нікалай Міхайлавіч— я адчуваю сабе юнаком. Калі я іду ў гэту аўдыторыю, у мяне паяўляецца бадзёрасць. Мне хочацца даць як мага больш, больш таго, што даю іншыя разы. Я імкнуся наколькі ёсць у мяне магчымасць мець самую цесную сувязь з вамі.

Цёплыня слоў, метады работы, штодзённыя клопаты, глыбокае выкладанне саміх лекцый Нікалая Міхайлавіча заахвочваюць, выклікаюць любоў у студэнтаў да гэтага сур'ёзнага прадмета.

— Да, падзейнічаў на мяне акадэмік Нікалай Міхайлавіч Нікольскі У мяне была заветная мара—быць гісторыкам народаў СССР, а цяпер цвёрда рашыў спецыялізавацца па старажытняй гісторыі,— расказвае студэнтам тав. Токер.

Няма магчымасці ў гэтай кароткай заметцы выказаць ўсю выключна клапатлівую ўвагу Нікалая Міхайлавіча да будучых гісторыкаў.

Бывалі выпадкі, калі Нікалай Міхайлавіч хварэў, не мог праводзіць групавыя заняткі, дык ён прама перажываў гэты момант, хваляваўся, узнаваў, запытваўся: як студэнты працуюць над матэрыялам, што ужо прапрацавана.

І цяпер, калі пачалася ў нас самая гарачая пара—падрыхтоўка да заліковай сесіі Нікалай Міхайлавіч аказвае нам усё, што толькі можа, нават узяў абавязацельства праверыць і выправіць канспекты па ўсім тэмам старажытняй гісторыі.

— Таварышы!—звярнуўся да студэнтаў праформ гістфака тав. Грашчанка,— у нас радасны дзень, мы адзначаем 35-годдзе навукова-педагагічнай работы Нікалая Міхайлавіча. Мы павінны сёння заявіць, што старажытнюю гісторыю ў заліковую сесію будзем здаваць толькі на „вельмі добра“ і „добра“.

— Правільна, правільна,— моцна ў адзін голас крыкнулі чырвонасцяжныя гістфакаўцы.

Я. Паўлоўскі.

Уваход сурова забаронен

Гэта было 11 мая. Студэнты 1-га курса геалагічнага факультэта павінны былі падагуліць пройдзены матэрыял па матэматыцы. На канферэнцыю з'явіліся ўсе тры групы гэтага курса—„А“, „Б“, „С“.

Першай пачынае сваю работу група „А“. Студэнты астатніх груп з вялікім задавальненнем гатовы паслухаць адказы таварышоў, каб папоўніць свае веды, высветліць не зразумелыя пытанні. Але не тут-та было.

—Мы да таго часу не будзем адказваць, пакуль з аўдыторыі не выйдуць групы „Б“ і „С“—такі ультыматум паставілі студэнты групы „А“ на чале з акадэмработнікам **Зміцерам.**

—Як тут быць? Ці можна нам паслухаць, ці не? І студэнты двух апошніх груп з нецярплівасцю чакаюць рашаючага слова кіраўніка канферэнцыі—дацэнта **Мацісавай.**

Але тав. **Мацісава**, замест таго, каб растлумачыць студэнтам мэты канферэнцый, дапамагаючы высвятляць незразумелыя пытанні не толькі данаму таварышу, які адказвае у дошцы, але і усім студэнтам, холадна заявіла:

—Ну што-ж, раз таварышы не жадаюць, каб вы прысутнічалі, дык выйдзеце, калі ласка.

Нічога не зробіш, трэба падпарадкавацца. І, пакінуўшы аўдыторыі, студэнты абступілі ўсе яе вокны і з прагнасцю глядзелі, як выводзіліся формулы па дыферэнцыяльнаму вылічэнню. І, калі я, ўбачыўшы прыліпшых да вакон студэнтаў, спытаў чаму не ўваходзяць у аўдыторыю, мне з усіх канцоў паляцеў адказ:—

—Нам уваход на канферэнцыю сурова забаронен.

Т. Пазнякоў.

Такіх не выпускаюць

Дзякуючы глыбокаму і сур'ёзнаму засваенню курса тэарэтычнай фізікі і навейшых яе праблем, асноўная частка выпускнікоў фізмата паспяхова выконвае дыпломныя работы, не гледзячы на іх складаносць і глыбокую тэматыку.

Аднак, трэба тут-жа папярэдзіць ад адной небяспекі. Справа ў тым, што некаторыя дыпломнікі маюць акадэмзапазычанасць, як т.т. Кастрыцкі (тэарэтычная механіка), Барычэўскі (тэарэтычная фізіка, дыферэнцыяльныя раўнанні, тэарэтычная механіка), Высоцкі (вектарны аналіз, тэарэтычная механіка), Гельфанд (тэорыя атама).

Гэта з'яўляецца сур'ёзнай перашкодай у выкананні дыпломных работ і ў выпуску даных таварышоў.

Дэкану факультэта неабходна зараз-жа забяспечыць ліквідацыю маючайся акадэмзапазычанасці з тым, каб памянёныя таварышы змаглі быць дапушчаны да абароны дыпломных работ.

Н-АН.

Шырэй студэнцкую самадзейнасць

З праведзеных ва універсітэце самадзейных вечароў можна часткова судзіць аб выяўленчым мастацтве студэнцтва БДУ.

Возмем некаторыя выступленні ў іх сапраўднасці.

Бадзёрымі жыццерадаснымі ўваходзяць на сцэну ўдзельнікі універсітэцкага хора. Пад кіраўніцтвам вядомага кампазітара тав. Тэраўскага выконваецца добра распрацаваная песня „Вінтовачка“. Словы плаўна вырываюцца ў зал:

Мы тебя смажем,
Мы тебя почистим
И заляжем в камышах.
Не позволим лордам и фашистам
Нашей стройке помешать.

Гэты матыў надоўга застаецца ў памяці студэнтаў.

Таварышы Шалюта і Вайнер спяваюць „На купалле“. Пры выкананні яны добра ўладаюць сваім голасам.

Зусім непрыкметна ўбягае на сцэну маладая рабфакаўка Бернацкая Зіна. З вялікім хваляваннем дэкламіруе яна вершы, балады на яўрэйскай і беларускай мовах.

Заслугоўвае ўвагі рабфакаўка Дора Шульман. Гэта былая беспрытульніца. З вялікім мастацтвам танцуе „вальс на каньках“, Ілюзія паўнейшая. Замест паркетнай пляцоўкі, на сцэне нібы люстраванае кола.

Добра выконваюць дуэт (балалайка і гітара) Шульман і Собалеў.

Малады нядаўна арганізаваны джаз за кароткі тэрмін падрыхтаваў даволі мастацкія нумары і сваім выступленнем сумеў зацікавіць слухачоў.

Агульны недахоп усіх нашых гурткоў самадзейнасці—гэта зусім недастатковая іх масавасць.

Рыхтуемая алімпіяда па БДУ, якая падвядзе вынікі работы гурткоў самадзейнасці за год, павінна выявіць новыя таленавітыя кадры самадзейнага мастацтва, павінна даць штуршок далейшаму палепшанню работы гурткоў.

Да ўдзелу ў алімпіядзе будуць дапушчаны ўсе гурткі самадзейнасці, фізкультурныя гурткі і індывідуальныя выступленні асобных студэнтаў. Лепшыя нумары будуць прэміраваны.

В. Небасеў.

НА ПАЛІТ ЗАНЯТКАХ

(Даецца па жывой запісі)

Прабіла пяць. Група матэматыкаў першага курса ў поўным зборы. Заняткі пачаліся выступленнем прапагандыста.

—Таварышы, вы, напэўна, усе чыталі прамову тав. Сталіна?

—Ну, як-жа, не толькі чыталі, а прапрацоўвалі,—з месца пачулася заўвага.

—Так, так... Правільна. А вось прызнайцеся, хто зусім не чытаў?

Кароткая паўза. Студэнты адзін на аднаго кінулі вачыма:

—Такіх у нас няма.

—Ну, добра. А скажэце, ці ўсё прачытанае зразумелі?

У аўдыторыі раздаюцца галасы:

—Да, чаму-ж не зразумець такія ясныя, выразныя, блізкія нам словы любімага Сталіна.

—Ітак, давайце цяпер пагаворым.

—Чаму ў першую пяцігодку быў асноўны лозунг „Тэхніка вырашае ўсё“?

—Таварыш Лазінскі, скажыце сваю думку.

У аўдыторыі ціха. Усе ўважліва слухаюць.

—Зусім зразумела,—гаворыць ён,— аб гэтым яскрава сказаў самы вялікі чалавек свету, тав. Сталін, што мы атрымалі ў спадчыну ад старога часу адсталую тэхнічна і поўжабрацкую, разбураную краіну... І вось, адсюль зразумела, чаму лозунг „Тэхніка вырашае ўсё“ быў асноўным.

—Хто хоча дадаць?

Раз, два, тры... Чатыры студэнты паднялі рукі.

—Я зачытаю выпісаную цытату з прамовы тав. Сталіна,—перабівае ўсіх Хавіна.

—Цяпер застановімся на лозунгу нашага правадыра „Кадры вырашаюць усё“.

—Сталін паставіў перад намі, перад усёй краінай новае заданне— клапатліва вырашчваць кадры,—гаворыць комсамолец Гельфанд.

— Усваёй гістарычнай прамове таварыш Сталін сказаў: „...калі мы хочам зжыць з поспехам голад у галіне людзей і дабіцца таго, каб наша краіна мела дастатковую колькасць кадраў, здольных рушыць наперад тэхніку і пусціць яе ў дзеянне,—мы павінны перш за ўсё навучыцца цаніць людзей, цаніць кадры, цаніць кожнага работніка, здольнага прынесці карысць нашай агульнай справе“.

—У мяне ёсць пытанне — устае студэнт Путаў.

—Калі ласка,—прыветліва адказала тав. Хайкіна кіраўнік паліт-гуртка.

—Ці мы павінны ўважліва адносіцца толькі да кадраў, ці да ўсіх працоўных людзей?

У аўдыторыі пракаціўся ажыўлёны смех.

—Таварышы, няма чаго смяяцца. Паслухайце, што сказаў тав. Сталін: „Трэба, нарэшце, зразумець, што з усіх каштоўных капіталаў, якія ёсць у свеце, самым каштоўным і самым рашаючым капіталам з'яўляюцца людзі, кадры“. Далей тав. Хайкін прыводзіць прыклады абыякіх адносін да людзей, да кадраў у БДУ.

Заняткі падыходзілі к канцу.

—І яшчэ што трэба сказаць,— гаворыць тав. Хайкіна — лепшым нашым адказам на ўказанне тав. Сталіна аб падрыхтоўцы кадраў—вучыцца на „выдатна“, сёння вучыцца лепш чым учора, а заўтра яшчэ лепш.

Прабіла сем вечара. У карыдорах пачаўся шум. Заняткі закончыліся. Студэнты здаюць канспекты на праверку прапагандысту.

У заключэнне трэба сказаць, што комсамолка Хайкіна умела, жыва, весела кіруе гуртком. У яе кожны студэнт прыходзіць на заняткі падрыхтаваным, кожны выступае. Але на гэтым застанаўлівацца нельга. Як і сама яна гаворыць, трэба яшчэ лепш вучыцца і вучыцца, вучыцца на „выдатна“.

Міх. Мель.

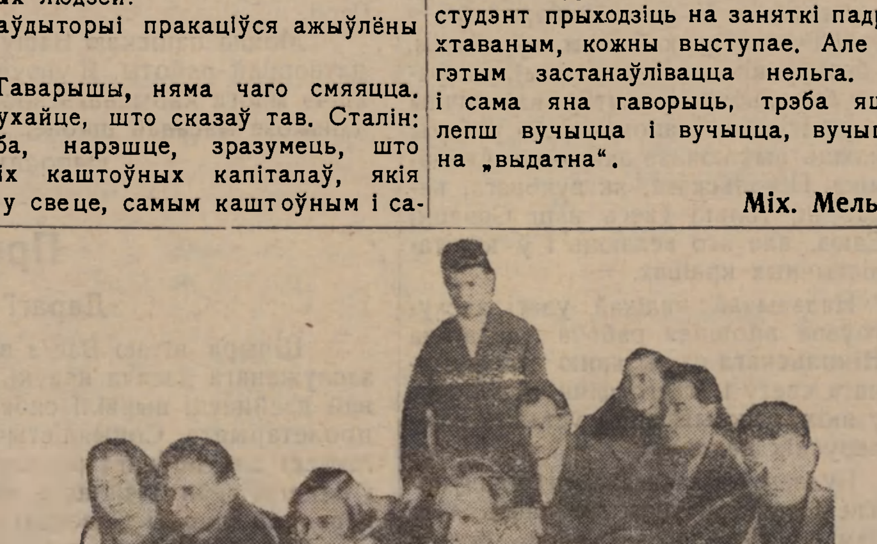

Гурток кандыдатаў партыі за вывучэннем гісторыі ВКП(б)

Адказны рэдактар С. ГУЗЕЙ

Менгарліт № 1145. Тыр. 1000.
Заказ № 111. Друкарня БелАН.